

Voor dit examen zijn maximaal 90 punten te behalen; het examen bestaat uit 35 vragen. Voor elk vraagnummer is aangegeven hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden. Bij dit examen hoort een bronnenboekje.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld twee redenen worden gevraagd en je geeft meer dan twee redenen, dan worden alleen de eerste twee in de beoordeling meegeteld.

Opgave 1 Criminaliteit en rechtsstaat: politieactie Millinxbuurt

Gebruik voor het beantwoorden van de vragen van deze opgave de teksten 1 tot en met 3 uit het bronnenboekje.

Op 26 november 1999 sloot de politie de door criminaliteit geplaagde wijk 'de Millinxbuurt' in Rotterdam een tijdje af om iedere voetganger en automobilist op wapens te controleren.

- 2p **1** Geef twee maatschappelijke ontwikkelingen die de toegenomen criminaliteit in buurten als de Millinxbuurt kunnen verklaren.
- 2p **2** Leg uit dat het politieoptreden in de Millinxbuurt zowel een repressieve maatregel is om het wapenbezit aan te pakken, als een preventieve werking kan hebben.
- In tekst 1 levert O. Hammerstein, voorzitter van de Coornhertliga, zware kritiek op het optreden van de politie in de Millinxbuurt.
- 2p **3** Leg uit waarom de kritiek van Hammerstein past bij de doelstelling van de Coornhertliga.
- De rechtsgeleerden in tekst 1 zijn het niet eens met het politieoptreden in de Millinxbuurt. De politie mag volgens hen niet zomaar burgers fouilleren.
- 1p **4** Aan welke voorwaarde uit de wet moet de politie voldoen bij het fouilleren?
- De actie van de politie laat een dilemma zien van de rechtsstaat.
- 4p **5** Welk dilemma van de rechtsstaat doet zich voor bij het politieoptreden in de Millinxbuurt? Licht je antwoord toe aan de hand van dit politieoptreden.
- De ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken willen onderzoeken of enkele arresten van de Hoge Raad verruiming van de bevoegdheden van de politie toelaten.
- 2p **6** *A* Wat is de taak van de Hoge Raad?
B Waarom zijn de arresten van de Hoge Raad van groot gewicht?
- Bij de genoemde actie van de politie zijn verschillende instanties betrokken, die elk een verschillende taak en verantwoordelijkheid hebben zoals bijvoorbeeld het Openbaar Ministerie en de rechterlijke macht.
- 1p **7** Vanuit welke taak of verantwoordelijkheid is het Openbaar Ministerie betrokken geweest bij de actie van de politie in de Millinxbuurt?
- 2p **8** Noem twee manieren waarop de rechterlijke macht betrokken is geweest in deze zaak.
- Zie tekst 3.*
- 3p **9** *A* Wat moet er gebeuren als men wil dat de politie deze actie in de toekomst wel kan uitvoeren?
B Welke overheidsorganen moeten dat regelen en op welke wijze?
- Zie tekst 3.*
- 4p **10** Leg uit dat de reacties van het kamerlid van de VVD en van het kamerlid van GroenLinks passen bij hun politieke visies op de aanpak van criminaliteit.

Opgave 2 Politieke besluitvorming: scholierenstaking tegen studiehuis

Gebruik voor het beantwoorden van de vragen van deze opgave de teksten 4 en 5 uit het bronnenboekje.

De scholieren hebben met hun acties geprobeerd om invloed uit te oefenen op de politieke besluitvorming. Het feit dat men actie voert, garandeert nog geen invloed. Om invloed te kunnen uitoefenen, moet je beschikken over machtsmiddelen.

- 4p **11** Van welke machtsmiddelen konden de scholieren gebruikmaken?
Noem er twee en maak deze machtsmiddelen duidelijk met behulp van citaten uit tekst 4 en 5.

De scholieren hebben bij deze actie gebruik gemaakt van democratische rechten van burgers.

- 3p **12** A Hoe noemen we die rechten?
B Noem twee voorbeelden van die rechten waarvan de scholieren gebruik hebben gemaakt.

Er worden gewoonlijk drie vormen van politieke participatie onderscheiden.

- 2p **13** Noem deze vormen van politieke participatie.
2p **14** Van welke vorm van politieke participatie hebben de scholieren gebruik gemaakt en geef een reden waarom het voor de hand ligt dat scholieren deze vorm van participatie hebben gebruikt.
2p **15** Leg ook uit waarom de twee andere vormen van politieke participatie minder of niet geschikt zijn voor de scholieren bij deze actie.

Er worden twee soorten pressiegroepen onderscheiden. Het stakingscomité van de scholieren is een voorbeeld van de ene soort. In tekst 4 staat ook een voorbeeld van de andere soort pressiegroep.

- 5p **16** A Welke soort pressiegroep hebben de scholieren gevormd?
B Noem de andere soort pressiegroep en geef daarvan een voorbeeld uit tekst 4.
C Noem twee kenmerkende verschillen tussen beide soorten pressiegroepen.

De overheid heeft in Nederland de grondwettelijke taak om onderwijs te garanderen.

- 2p **17** Geef een reden waarom in Nederland de overheid de taak heeft het onderwijs te garanderen.

In een democratie acht men het wenselijk dat burgers politiek actief zijn.

- 2p **18** Geef twee redenen waarom politieke participatie van de burger als wenselijk wordt gezien.

Naar aanleiding van de scholierendemonstratie op 6 december kwam de staatssecretaris met een besluit om de studielast van scholieren te verminderen. Onder andere hoefden de scholen een aantal vakken niet aan te bieden en werden de eisen voor opdrachten en werkstukken versoepeld. Schoolleiders, schoolbesturen en vakorganisaties reageerden vol onbegrip over deze maatregelen van de staatssecretaris. Geschrokken door de felle reacties uit het onderwijsveld bleek de staatssecretaris bereid tot overleg met vertegenwoordigers van het onderwijs. Tekst 5 beschrijft deze gang van zaken en welke besluiten de staatssecretaris met steun van de Tweede Kamer uiteindelijk heeft genomen.

Het proces van politieke besluitvorming kan men aan de hand van de barrièrebenadering of het barrièremodel bekijken. Volgens één van de organisatoren van de scholierenstaking is de actie geslaagd. Hun belangrijkste eis, namelijk verlichting van de studielast, wordt ingewilligd. Geredeneerd vanuit het succes van de scholierenactie kan men stellen dat een aantal barrières is overwonnen.

- 4p **19** Welke barrières zijn overwonnen? Bespreek er twee.
Geef van elk van de twee barrières een toelichting aan de hand van de teksten 4 en 5 of een voorbeeld uit de teksten 4 en 5.

Opgave 3 Criminaliteit van kinderen

Gebruik voor deze opgave tekst 6 uit het bronnenboekje.

- 4p **20** Leg uit waarom de criminaliteit van kinderen zowel een sociaal als een politiek probleem is. Betrek in je uitleg gegevens uit tekst 6.

Om een maatschappelijk probleem te analyseren, kun je gebruikmaken van de benaderingswijzen van maatschappijleer.

Ga uit van de sociaal-economische en de sociaal-culturele benaderingswijzen van maatschappijleer.

- 4p **21** Formuleer bij elk van deze benaderingswijzen van maatschappijleer een vraag die betrekking heeft op tekst 6.
Vermeld bij elke zelf geformuleerde vraag een bijpassend gegeven uit de tekst.

In de regels 43–52 staat informatie over criminaliteit bij kinderen.

- 2p **22** Welke kanttekeningen zijn er te maken over de betrouwbaarheid van deze gegevens? Licht er twee toe.

Voor minderjarigen gelden in het strafrecht bijzondere bepalingen.

- 2p **23** Noem twee van die bepalingen.

Voor de verklaring van crimineel gedrag bestaan verschillende theorieën zoals

- de bindingstheorie;
- de aangeleerd - gedragtheorie of sociale leertheorie;
- de socio-biologische theorie.

- 4p **24** Leg van twee van deze theorieën uit hoe elk een verklaring geeft voor het criminele gedrag van kinderen.

Opgave 4 Allochtone jongeren

Gebruik voor deze opgave de teksten 7 tot en met 9 uit het bronnenboekje.

De maatschappelijke positie van Marokkaanse jongeren wordt bepaald door factoren die te maken hebben met positieverwerving en positietoewijzing.

- 4p **25** Haal uit de teksten 7 en 8 twee voorbeelden van positieverwerving en twee voorbeelden van positietoewijzing.

Volgens tekst 8 worden Marokkaanse jongeren gediscrimineerd.

- 2p **26** Welke betekenis van discriminatie is hier van toepassing?

Discriminatie heeft persoonlijke en maatschappelijke gevolgen.

- 3p **27** Noem twee mogelijke persoonlijke gevolgen van discriminatie voor de Marokkaanse jeugd en noem een mogelijk maatschappelijk gevolg van deze discriminatie.

De overheid voert een antidiscriminatiebeleid.

- 1p **28** Welke wettelijke grondslag is er voor dit antidiscriminatiebeleid?

- 2p **29** Beschrijf op het gebied van onderwijs en op het gebied van arbeid een overheidsmaatregel om de maatschappelijke positie van Marokkaanse jongeren te verbeteren.

Zie tekst 9.

De schrijvers van het Handboek Minderheden 1998 verwachten dat de tweede generatie een betere positie zal krijgen dan de eerste generatie. Want deze (de eerste generatie) moest immers de vanzelfsprekende nadelen van de feitelijke migratie overwinnen.

- 2p **30** Welke nadelen of belemmeringen voor de eerste generatie kunnen dit geweest zijn? Noem er twee.

Zie tekst 9.

Er worden twee vormen van sociale mobiliteit onderscheiden.

- 2p **31** Van welke vorm van sociale mobiliteit is sprake in tekst 9?
Licht je antwoord toe.

Opgave 5 Immigratie en emigratie

De vragen 32 tot en met 35 hebben betrekking op grafiek 1 in het bronnenboekje.

Tot 1960 is er een emigratieoverschot.

- 2p **32** *A* Noem twee landen waarnaar veel Nederlanders zijn geëmigreerd.
B Geef de belangrijkste reden voor deze emigratie.

Vanaf 1971 laat de grafiek een daling zien in de immigratie.

- 2p **33** Geef een verklaring voor deze daling van de immigratie.

Je ziet in 1975 een piek in de immigratiecurve.

- 2p **34** *A* Uit welk land kwamen in de jaren 1973–1975 relatief veel migranten naar Nederland?
B Noem een reden waarom deze migranten naar Nederland kwamen.

Van 1985 tot in 1993 stijgt de immigratie flink.

- 3p **35** *A* Uit welke allochtone groepen bestond toen vooral deze immigratie?
Noem er twee.
B Noem voor één groep een reden waarom Nederland deze toeliet.

Einde